

فاصله

انتظارها ناشی

از عدم شناخت

عباس ارباب سلیمانی

حسابدار رسمی

حسابداری

از حضور گرم شما در این گفتگو بسیار خرسندیم. در فرصت انجام این مصاحبه، قصد داریم خوانندگان حسابرس را با نظرهای شما در ارتباط با مفهوم فاصله انتظارها آشنا کنیم. مایلیم که ابتدا تعریفی بسیار ساده از موضوع از زبان شما بشنویم. به عبارتی، مسئله فاصله انتظارها را برای دوستداران حسابرس روشن کنید.

ارباب سلیمانی

وقتی که شناخت کافی بین دو نفر وجود نداشته باشد، ضمن این که با هم آشنا هستند، ولی شناخت کافی از هم ندارند، هر کدام از این دو طرف یک تصویری دارند و این دو تصور به الزام منطبق با هم نیست. هر چقدر این تصورها از هم فاصله شان بیشتر شود، می‌گوییم فاصله انتظارها زیاد شده است. حسابرس یک فرد حرفه‌ای

حسابرس اصلاً چیزی به نام بازرسی به آن معنای قانونی یا چیزی به شکل بازجویی وجود ندارد. اگر دقت کنید، استانداردهای حسابداری و حسابرسی، هر دو خیلی سریع دچار تغییر می‌شوند و با این تغییرها سعی می‌شود که به نوعی این فاصله انتظارها را کمتر کنند. حسابرس طبق استانداردهای حسابرسی می‌گوید همه جنبه‌های بااهمیت به نحو مطلوب نشان می‌دهد. همین عبارات استفاده‌کننده از صورتهای مالی، نمی‌داند یعنی چه. به عنوان مثال، همین کلمه مطلوب، در زبان فارسی خودمان اگر صحبت کنیم. کلمه مطلوب را می‌چسبد، مطلوب یعنی یک چیز ایده‌آل، یک چیزی که طلب کرده و رسیده و به حد اعلاست. در حالی که اصلاً مطلوبی که در گزارش حسابرس می‌آید، به آن معنا نیست. ما متأسفانه در ایران خودمان یک اشکال خیلی اساسی داریم و آن هم این است که حرفه حسابداری به معنای عام کلمه و حسابرسی به معنای خاص کلمه، شناخته شده نیست.

است، همه انتظار دارند که یک حرفه‌ای کارش را درست انجام دهد، کم و کسری نداشته باشد؛ حالا اگر به هر علتی حسابرس نتواند خواسته طرف مقابل را برآورده کند، فاصله ایجاد می‌شود.

سپاس

با در نظر گرفتن اتهام وارده به حسابرسان بعد از ورشکستگی شرکت انرون، بفرمائید که آیا در نوع و میزان مسئولیتهای حسابرس در محیط اقتصادی ایران با محیطهای اقتصادی دیگر مثل آمریکا تفاوت وجود دارد؟

ارباب سلیمانی

انرون ورشکست شد، ورلدکام ورشکست شد، بحرانهایی ایجاد شد، اتهامهایی هم به حسابرسان آن شرکتها وارد شد. برخی از آن حسابرسان در محاکماتی که درباره‌شان انجام می‌شد، محکوم شدند و به اصطلاح سلب عضویت شدند، دیگر حق حسابرسی نداشتند و در پایان، یک موسسه خیلی بزرگی به نام آرتور اندرسون از هم پاشید. من اگر شما را درست شناسم، نمی‌دانم با شما چگونه برخورد کنم. شرکت انرون شرکتی بود که در زمینه برق هسته‌ای کار می‌کرد، حسابرسی که آن جا برای حسابرسی می‌رفت، شناخت از نیروگاه اتمی و چگونه کار کردن آن نداشت و عملکرد آن به گونه‌ای بود که انگشت اتهام به سوی حسابرسان نشانه رفت. در آمریکا حسابرسان مسئولیتهای قانونی دارند، اما در ایران قوانینی برای به دادگاه بردن حسابرس وجود ندارد. مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران و سازمان صرفاً جنبه انضباطی دارد.

سپاس

فکر می‌کنم در ادامه همین بحثی که فرمودید، می‌توانیم بپرسیم که آیا ادراک و استنباط استفاده‌کننده از اطلاعات مالی، از توانایی و مسئولیت حسابرس برای کشف تقلب صحیح است؟ تصور این است که حسابرسان کارشان را درست انجام نداده‌اند؟

ارباب سلیمانی

علت این است که فکر می‌کنند حسابرس یک بازپرس یا یک بازجو است. این تصورشان است، در حالی که در آموخته‌های

امروز یک سری دارند به طول

گزارش حسابرس

اضافه می‌کنند

و باید علاوه بر مسایل مالی

درباره مسایل

زیست محیطی و اجتماعی

و راهبری هم

گزارش بدهند

که چرا موضوع حرفه ما به اندازه‌ای که باید در جامعه شناخته شده نیست! راهکارهای این عدم‌شناخت چیست؟

ارباب سلیمانی

به راه‌های مختلف باید حسابدار و حسابداران خودشان را بشناسانند. من نمی‌گویم شرکت‌های تولیدی در تلویزیون و روزنامه آگهی بدهند، اما باید یک سری گفتمان‌هایی را پی‌بگیرند تا در اثر این گفته‌ها و گفتمان‌ها، پرسش و پاسخ‌هایی که در ضمن آن گفتگوها پیش می‌آید، دیگرانی که ناظرند یا خواننده هستند یا شنونده، شناخت پیدا کنند که این فرد حسابدار است و این حسابدار می‌تواند این کارها را انجام دهد.

سپاس

در مورد برخوردهای انضباطی صحبت کنیم. در قضیه انرون دیدیم که منجر به حذف حسابرس آن از حرفه حسابرسی شد. از آن رویداد به بعد گفته شد که این عملکرد حسابرسان است. اول اینکه خود همین اتفاق را چقدر در ایجاد بی‌اعتمادی و فاصله انتظار مؤثر می‌دانید؟ دوم اینکه با خطای حسابرس چگونه باید برخورد کنیم؟

ارباب سلیمانی

انسان ممکن‌الخطاست، نمی‌گویم مجازالخطاست، اجازه خطا کردن ندارد، ولی ممکن است که خطا کند. اگر خطا عمدی باشد، قطعاً باید تنبیه شود. ولی اگر خطا سهوی است، باز هم باید تنبیه شود ولی نه به آن شدت. در مورد انرون این جوری می‌شود حرف زد. ما الان در سراسر دنیا بیش از ۳ میلیون حسابدار داریم، بیش از ۶۰۰-۷۰۰ هزار نفر شریک موسسه‌های حسابرسی داریم، حالا اگر آن‌ها خطای درآمدند، بقیه را باید با همان دید نگاه کنیم؟ البته این را هم ناگفته نگذارم، به بزرگی و کوچکی خطای آن‌ها کاری ندارم که سبب بی‌اعتمادی مردم شده است.

سپاس

به نظر شما می‌توانیم مسئولیت‌های حسابرس را گسترش دهیم و استقلال حسابرس را افزایش دهیم و دستش را باز بگذاریم؟

مسئولیت حسابرس

باید متناسب

با اختیاراتش هم باشد

افزودن به مسئولیت

شکاف انتظارها را

پر نمی‌کند

سپاس

یکی از عوامل مؤثر بر ایجاد انتظار در جامعه نسبت به عملکرد حسابرسان، عدم‌شناخت جامعه از مسئولیت حسابرسان است. راهکارها برای حل این عدم‌شناخت چیست؟ همه را از لحاظ حسابداری باسواد کنیم؟

ارباب سلیمانی

اتفاقاً حرف خوبی زدید، همه را باسواد کنیم، نفرمودید که همه را حسابدار کنیم. بله، ببینید ما نزدیک به ۳۰۰ هزار دانشجوی حسابداری داریم. چند نفر از این دانشجویان آگاهانه آمده‌اند و دانشجوی حسابداری شده‌اند؟ بیش از ۷۰-۸۰ درصدشان کسانی هستند که حسابداری را نمی‌شناختند؛ به اجبار کنکور، به اجبار رتبه کنکور آمده‌اند، چون اصولی تجربه نیاموخته‌اند، دلزده هم شده‌اند. حسابداران به دلایل گوناگون، خیلی خودشان را تو چشم نمی‌آورند و نیاورده‌اند. در حالی که باید این رخ دهد. مردم بدانند که حسابدار چه کاره است، چه کاری از او برمی‌آید.

سپاس

در ادامه بحث بهتر است روی این موضوع متمرکز شویم

برای کم کردن فاصله انتظارها، گزارش حسابرس را طولانی تر کنیم؟ این کار چقدر عملی است و آیا این چاره کار است؟

ارباب سلیمانی

سؤال اول که عملی است، بله همه چیز عملی است، همه کارها شدنی است، ولی آیا کارساز هست یا نه؟ به هیچ عنوان کارساز نیست. چه کسی حوصله دارد که ۱۰۰ صفحه را بخواند و بگوید که این گزارش فلان شرکت است؟ البته یک فرم از شکلهای گزارش حسابرس، شکل بلند و دراز است، یعنی گزارش حسابرس دقیقاً تا ۱۰۰-۱۵۰ صفحه هم پیش می‌رود. گزارش حسابرسی عملیاتی که قطعاً، در دستگاه‌های دولتی هم این متداول بود و الان را من خبر ندارم و نمی‌دانم اگر بتوانیم جامعه را آگاه کنیم، نیازی به طولانی کردن گزارش حسابرس نیست. اصلاً به آن نیازی نیست.

البته امروز یک سری دارند به طول گزارش حسابرس اضافه می‌کنند و باید علاوه بر مسایل مالی درباره مسایل زیست‌محیطی و اجتماعی و راهبری هم گزارش بدهند هرچند وظیفه حسابرس رسیدگی به صورتهای مالی است.

سپاس

در گزارش حسابرسی وقتی از عبارت "اطمینان معقول"، استفاده می‌شود، مشخص نیست که استفاده‌کنندگان این عبارت را به چه صورتی معنی می‌کنند. استفاده‌کنندگان و ذینفعان باید از نتیجه کار حسابرس بهره‌برداری و استفاده کنند، اما با چنین واژه‌هایی نامانوس است. به نظر شما وظایف حسابرس به طور مشروح در قرارداد حسابرسی کمکی به حل مشکل می‌کند؟

ارباب سلیمانی

بله طبیعی است. من پیشتر، یک جایی از صحبت‌م گفتم که حسابرس در گزارش خود می‌نویسد و "به نحو مطلوب" نشان می‌دهد. کلمه مطلوب، برداشتی که از آن می‌شود خیلی بالاتر از آن چیزی است که من حسابرس دارم درباره آن حرف می‌زنم و منظورم چیست و آن باز برمی‌گردد به آن کم شناختی دو طرف. در قرارداد قطعاً نمی‌شود همه نکات ریز را آورد. لاجرم متن قرارداد عین متن قانون می‌ماند، تقریباً مثل آن

ارباب سلیمانی

دو کلمه را به کار بردید که متضاد هم هستند و نمی‌توانیم با هم جمعشان کنیم؛ یکی استقلال است، یکی مسئولیت دادن. مسئولیت من را گسترش می‌دهید، چگونه استقلال را حفظ کنم. چیزی که در دانشگاه‌های ما جایش به شدت خالی است. اخلاق حرفه‌ای است، درسی به نام اخلاق حرفه‌ای. پزشک بعد از پایان تحصیلاتش سوگند سقراط می‌خورد و پایبند است. اما در مورد حسابداران فارغ‌التحصیل تعهد اخلاقی مطرح نیست. مسئولیت حسابرس باید متناسب با اختیاراتش هم باشد. افزودن به مسئولیت حسابرس، شکاف انتظارها را پر نمی‌کند.

سپاس

گزارش حسابرس دو موضوع مشخص دارد؛ یکی این‌که حسابرس در مورد خود صورتهای مالی صحبت می‌کند و اگر به عنوان بازرس قانونی هم تعیین شده باشد، در ادامه گزارش بازرس قانونی را ارائه می‌کند. آیا می‌توان

مطلوب یعنی یک چیز ایده‌آل

یک چیزی که طلب کرده و

رسیده و به حد اعلاست

در حالی که اصلاً مطلوبی که در

گزارش حسابرس می‌آید

به آن معنا نیست

همه جوانب را می‌بیند، همه واقعیتها را می‌بیند، بعد نظر می‌دهد، نه این‌که همین‌جوری یک نظری ابراز کند. کلمه حرفه‌ای خیلی مهم است به نظر من، که به‌دنبال کلمه قضاوت باشد. اگر حسابرس می‌گوید بنابه قضاوت حرفه‌ای، من روشهایی را انتخاب کردم و رسیدگی‌هایم را انجام دادم، نتیجه‌اش هم این گزارش من است، در یک صفحه کوتاه و مختصر به شما می‌گویم که ترازنامه وضع مالی را نشان می‌دهد، صورت سود و زیان عملکردتان را نشان می‌دهد.

سپاس

آخرین سؤال این است که فاصله انتظارها را می‌شود کاهش داد؟ یا نه، در حال حاضر به‌همین شیوه باید آن را مدیریت کنیم؟

ارباب سلیمانی

به‌طور قطع می‌شود با مدیریت کاهش داد. همین‌جوری بگوییم که چی‌چی می‌کنیم و کوتاهش می‌کنیم، نه. باید مدیریت شود، این مدیریت هم توسط حرفه حسابداری، دانشگاه و استفاده‌کنندگان امکان‌پذیر است. همه باید دست به دست هم بدهند و مدیریت کنند، اگر صرفاً حسابرس مدیریت کند، طرف مقابل درک نمی‌کند، چون نمی‌داند که راجع به چه چیزی صحبت می‌شود. وقتی دانشگاه آموزش لازم را ندهد، حسابداران کم‌بینه‌ای تحویل جامعه می‌شود. طرف مقابل یعنی استفاده‌کننده هم باید کمک کند. وقتی می‌گوییم استفاده‌کننده، اشتباه نشود، استفاده‌کننده از صورتهای مالی افراد عامی نیستند، عوام در آن خیلی کم است. استفاده‌کنندگان اصلی، دولت و تمام دستگاه‌های دولتی هستند، بانکها هستند. عرض کردم تمام دستگاه‌های دولتی، سازمان امور مالیاتی، انواع وزارتخانه‌ها، اینها استفاده‌کنندگان هستند.

سپاس

ممنون از وقتی که در اختیار حسابرس گذاشتید و در این دیدار و گفتگوی صمیمانه شرکت کردید. برای شما و همه اهل حرفه در آستانه روز حسابدار آرزوی سلامتی و توفیق هرچه بیشتر را داریم.

مختصر و موجز نوشته می‌شود، اما در قرارداد نکات اصلی می‌آید.

سپاس

به‌نظر شما آیا گزارش حسابرس تصویر روشنی از روشهای انجام حسابرسی و چگونگی رسیدن به قضاوت توسط حسابرس را ارائه می‌دهد؟ یعنی این‌که گزارش حسابرس به‌سادگی به استفاده‌کننده بگوید من حسابرس این کارها و این قضاوت را انجام دادم؟

ارباب سلیمانی

نه. اینها را در بندی می‌گوید که دامنه حسابرسی را صحبت می‌کند، مسئولیت حسابرس را بیان می‌کند. آن بند، به‌طور کلی می‌گوید. ولی این‌که به‌طور مثال حسابرس در طول حسابرسی از صد روش مختلف استفاده کرده است را نمی‌تواند به‌ریز در گزارش ارائه کند. مهمترین نکته در این سؤال شما، کلمه قضاوتی است که شما به‌کار برده‌اید؛ قضاوت حرفه‌ای. یک آدم حرفه‌ای وقتی قضاوت می‌کند،

در قرارداد

قطعاً نمی‌شود

همه نکات ریز را آورد

لاجرم متن قرارداد

عین متن قانون می‌ماند